

שונה הלכות

עבודת הלכות שבועי-גיליון העוסק

שונה הלכות

ההלכות נבדקו ע"י המרא דאתרא הגאון רבי שלמה גוטספינד שליט"א

נערך ע"י הרב הגאון רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

הדלקת הנרות

חשיבות מצות הדלקת נרות חנוכה.

- "מצות נר חנוכה מצוה חביבה היא עד מאד. וצריך אדם להזהר בה כדי להודיע הנס ולהוסיף בשבח הא-ל והודיה לו על הנסים שעשה לנו"¹.
- אפילו עני המתפרנס מן הצדקה חייב לשאול על הפתחים או למכור כסותו כדי שתשיג ידו לקנות נרות חנוכה ולהדליקם.²

החייבים בהדלקת הנרות.

- מנהג בני אשכנז שכל אחד ואחד מבני הבית [מלבד אשת בעה"ב ובנותיו] מדליק ביום הראשון נר אחד ומוסיף והולך כל יום נר נוסף עד שביום השמיני מדליק שמונה נרות.
- מנהג בני ספרד שבעה"ב בלבד מדליק ביום הראשון נר אחד ומוסיף והולך כג"ל. אך כל שאר בני הבית אינם מדליקים ויוצאים ידי חובתם בהדלקתו.³
- מעיקר הדין גם נשים חייבות בהדלקת נרות חנוכה,⁴ ואפילו יכולה אשה להוציא אחרים ידי חובה אם תדליק.⁵ לכן, אם אין מדליקים בביתה, כגון אשה שאין לה בעל או שאין בעלה בעיר, מדליקים בביתה, כגון אשה שאין לה בעל או שאין בעלה בעיר,

מקום ההדלקה.

- משמאל, כדי שתהיה המזוזה בימין ונרות החנוכה משמאל ויהיה מוקף במצוות. אם אין בפתח מזוזה מסיבה כלשהי, ידליק בימין הפתח.⁶
- יש להדליק הנרות במקום שמור שאין חשש שתכבס הרוח או כל סיבה אחרת.⁷ ואם הדליק במקום שיש שם רוח וכבו הנרות, צריך לחזור ולהדליק בלי ברכה.⁸ ואם הדליק במקום שמור ובכ"ז כבו הנרות, או שבא לתקן את הפתילות וכבו, מעיקר הדין אי"צ לשוב ולהדליק, אך ראוי להחמיר ולהדליק שנית בלי ברכה.⁹
- בשו"ע נפסק¹⁰ שבית שיש לו שני פתחים בשני כיוונים שונים צריך להדליק נרות בשני הפתחים - מפני החשד. אך בזמן הזה הורו פוסקי זמננו שמכיון שאין כולם מדליקים במקום מסיים ובזמן מסויים ורבו בזה המנהגים, אי"כ אין יותר את החשש של "חשד", ודי לו שידליק במקום אחד.¹¹
- המדליק לפני חלון מחוספס שאינו שקוף, אע"פ שאין נראין הנרות במינינם המדוייק לעוברים ושבים ברה"ר, מ"מ יצא ידי חובה.¹²
- מצות נר חנוכה להניחם על פתח ביתו מבחוץ במקום שיראה לעוברים ושבים ברשות הרבים משום פרסומי ניסא. בזמן הגמרא היו מדליקים כל אחד ואחד בפתח חצרו, ומי שאין לו חצר היה מדליק בפתח הבית, ובזמן הסכנה אפשר להדליק בבית על השולחן ודי בזה.¹³
- בזמן הזה נחלקו גדולי הפוסקים אם יש להדליק בפתח החצר או בפתח חדר המדרגות או בחלון הפונה לרה"ר. ומכיון שרבו המקרים, וכל מקרה לגופו, וכן רבו הדעות בכל מקרה ומקרה, וקצרה היריעה מלהכילם, ישאל כל אחד ואחד את רבו כיצד יש לו לנהוג.
- אין להניח הנרות באופן שיהיו גבוהים מרה"ר יותר מעשרים אמה [להחזו"א-11.52 מ'. להגרי"ח נאה-9.6 מ.].¹⁴ ומי שדר בקומה גבוהה ומול חלונות דירתו ישנם בתים גבוהים נוספים שיכולים לראות את נרות החנוכה מבעד לחלונם, יכול להקל ולהדליק ליד החלון.¹⁵
- ניחח הנרות גבוהים מן הארץ שלשה טפחים [להחזו"א-28.8 ס"מ. להגרי"ח נאה-24 ס"מ].¹⁶ ובדיעבד אף אם הניח הנרות נמוך מזה יצא ידי חובה.¹⁷
- מצוה להניח הנרות בגובה הנמוך מעשרה טפחים מן הארץ [להחזו"א-96 ס"מ. להגרי"ח נאה-80 ס"מ]. ואם הניחם גבוה יותר יצא.¹⁸
- המדליק ליד הפתח, מצוה להניח הנרות בטפח הסמוך לפתח

זמן ההדלקה.

- בשו"ע¹⁹ כתב שזמן הדלקת הנרות הוא "עם סוף השקיעה". ובמשנ"ב ובביאור הלכה שם כתב שזמן זה הינו 'צאת הכוכבים'.

- מי שלא הדליק בזמן יכול להדליק עד שיעור שתכלה רגל מן השוק [דהיינו עד חצי שעה אחרי צאת הכוכבים], וצריך שיתן שמן כשיעור בעירה של חצי שעה.^{טז}
- מי שלא הדליק אף בזמן זה יכול להדליק כל הלילה עד שיעלה עמוד השחר.^{טז} אבל אם בני הבית כבר ישנים אין לו לברך^{טז}, ויש אומרים שאעפ"כ יכול לברך^{טז}, וכן דעת מרן הגר"ש וואזנר.^{טז} ואם בא לביתו סמוך לעלות השחר, מן הראוי שיעיר את בני ביתו כדי שיוכל להדליק בברכה.^{טז} ואם עבר הלילה וכבר עלה עמוד השחר הפסיד את מצות ההדלקה של אותו יום, ובשאר הימים ידליק נרות כשאר בני אדם.^{טז}
- בעל השב לביתו בשעה מאוחרת, עדיף שידליק הוא כשיבא ולא יצוה לאשתו שתדליק עבורו.^{טז}
- אם האשה חוזרת מאוחר לביתה, ימתין לה הבעל עד שתבוא ואז ידליק. וידוע המעשה עם ר' נחומקיה רבו של הי"חפץ חיים" וצוק"ל שאיחר להדליק נרות עד ששבה אשתו משום שלום בית.^{טז}
- נהגו הנשים שלא לעשות מלאכה בזמן שהנרות דולקים [והיינו חצי שעה]^{טז}. ונמנעות ממלאכות כתפירה וטויה וכדו', ואינן צריכות להימנע ממלאכות המטבח כבישול ואפיה והדחת כלים^{טז}. ולגבי שטיפת רצפות מן הראוי להחמיר. ויש חולקים הסוברים שאסור לעשות כל מלאכה הימתמשת כגון אפיה ובישול.^{טז}

- לאחר בכעשר דקות^{טז}. מרן החזו"א וצוק"ל נהג להדליק כעשרים דקות אחרי השקיעה^{טז}. מרן הגר"ז סולווייצ'יק (הרב מבריסק) וצוק"ל נהג להדליק בדיוק עם שקיעת החמה.^{טז}
- הנהגים להדליק בצאת הכוכבים, צריכים להתפלל מעריב בזמנה ולאמ"כ להדליק מיד ללא שהות^{טז}. ומי שיש לו מנין קבוע לתפילת מעריב מאוחר יותר, יכול להדליק מיד עם צאת הכוכבים ולהתפלל מעריב בזמנו הקבוע.^{טז}
- המדליק נרות בשקיעת החמה, צריך שיתן די שמן כדי שיהיו הנרות דולקים לפחות עד חצי שעה אחרי שקיעת החמה^{טז}. אם טעה ולא נתן מספיק שמן כשיעור זה, יחזור וידליק בלי ברכה.^{טז}
- מי שלא יהיה לו פנאי להדליק בזמן, יכול להדליק קודם הזמן מ'פגל המנחה'^{טז}. וצריך להקפיד כנ"ל באות ג' [למדליקים בשה"ח צריך עד חצי לאחר שקיעה"ח, ולמדליקים בצה"כ צריך עד חצי שעה לאחר צאה"כ]. ולכתחילה יתפלל תפילת מנחה לפני שידליק [כמו בערב שבת]. אם הדליק לפני פגל המנחה לא יצא ידי חובה, ויכבה הנרות ויחזור וידליק בברכה.^{טז}
- עדיף שיעשה שליח שידליק בזמן עבורו ממה שידליק הוא בפגל המנחה.^{טז}
- יש אומרים שעדיף שידליק בעצמו מאוחר ממה שידליק בזמן ע"י שליח^{טז}. ויש חולקים וסוברים שעדיף שידליק בזמן ע"י שליח ולא ימתין להדליק בעצמו מאוחר.
- שיעור זמן בעירת הנרות צריך שיהיה עד שתכלה הרגל מן השוק' והוא בערך חצי שעה אחר צאת הכוכבים^{טז}. וכבר הורו גדולי ההוראה בדורנו כי המהדרין מדליקים עד שעה שאין יותר נונעות עוברים ושבים ברחוב, כל מקום לפי מה שהוא.^{טז}

אכילה, מלאכה ולימוד לפני ההדלקה.

- הנמצא בעיר אחרת והוא בדרך להדליק בביתו אסור לו לאכול קודם ההדלקה, אע"פ שממילא אינו מדליק עכשיו כשהוא בדרך.^{טז}
- אשה הממתינה לבעלה שישוב לביתו וידליק מותרת לאכול.^{טז}

- משהגיע זמן הדלקת הנרות אסור לעשות מלאכה [ה'מתמשת'] או ללכת לישון [אם אין מי שיעיר] או לאכול סעודה [כלומר, פת יותר מכביצה]. אבל 'טעימה' [כלומר, פת פחות מכביצה או פירות ואפילו הרבה] מותרת. ויש להחמיר כן חצי שעה קודם זמן ההדלקה.^{טז}

הכנת הנרות וסדר ההדלקה והברכות.

- ואם קשה לו מותר^{טז}.
- יש מקהילות הספרדים [הנהגים שבעה"ב בלבד מדליק] שנהגו לכבד את שאר הילדים מהיום השני והלאה שידליקו את הנרות הנוספים כדי לחנכם במצוות.^{טז}
- שכח והדליק בלי ברכה: אם עדיין לא סיים את הדלקת כל הנרות, יברך את כל הברכות. אם כבר סיים את ההדלקה ועדיין לא עברה חצי שעה מההדלקה ויש נר אחד לפחות שדולק, יברך רק ברכת "שעשה נסים" וביום הראשון גם את ברכת "שהחיינו". אך אם עבר זמן זה לא יברך עוד אותו הלילה.^{טז}
- מי ששכח לברך "שהחיינו" בהדלקת הנרות בלילה הראשון, יברך בהדלקה שלמחרת.^{טז}
- המדליק יזהר שלא יסלק ידו מהפתילה אחר הברכה עד שתדלק רוב הפתילה היוצאת מן השמן.^{טז}
- לאחר שהדליק את הנר הראשון יאמר "הנרות הללו קודש הם וכו'. ובעת אמירת "הנרות הללו" ימשיך להדליק את שאר הנרות.^{טז} ויש נוהגים לאומרו לאחר הדלקת כל הנרות.
- יש הנהגים לשהות אחר ההדלקה ליד הנרות ולשמוח בהם.^{טז}
- נוהגים שלא לכבות את הנרות אף לאחר שעברה חצי שעה.^{טז}

- נאמרו ג' דעות איך יסדר הנרות להדלקתם: א. דעת השו"ע והרמ"א^{טז} - בלילה הראשון ידליק את הנר הימני שבחנוכיה, ובלילה השני מוסיף ומדליק גם את הסמוך לו משמאל, ומתחיל להדליק מהשמאלי ופונה לימני. ב. דעת הט"ז והפמ"ג^{טז} - בלילה הראשון ידליק את הנר השמאלי, ובלילה השני מוסיף ומדליק את הסמוך לו שלימינו, ומתחיל להדליק מהימני ופונה לשמאלי. ג. דעת המהרש"ל והגר"א^{טז} - יש להתחיל ולהדליק תמיד בנר הסמוך לפתח ולאחמ"כ לפנות ולהדליק את הנרות הסמוכים לו. כלומר, אם מדליק בצד שמאל של הפתח, יתחיל מהנר הימני ויפנה לשמאלו, ואם מדליק בימין הפתח או בחלון, ידליק תחילה את הנר השמאלי ויפנה לימין.
- קודם שידליק יקבץ את כל בני הבית כדי שישמעו את הברכות ויראו את ההדלקה ויתפרסם הנס ע"י^{טז}.
- בכל לילה מברך שתי ברכות: "להדליק נר של"ט חנוכה" ו"שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה". ובלילה הראשון מוסיף את ברכת "שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה".
- יש לברך את הברכות לפני שמדליק^{טז}. ולכתחילה יברך כשהוא מעומד.^{טז}
- צריך שיעמוד המדליק מול הנר שאותו מדליק הראשון [למן היום השני ואילך] כדי שלא יצטרך להעביר על המצוות.^{טז}
- לכתחילה מי שמדליק את הנר הראשון ימשיך להדליק גם את שאר הנרות ולא יתן לאחר כדי שלא תראה המצוה כמשא עליו.

הזלקת הנרות בערב שבת ובמוצאי שבת.

- רצוי להכין כבר ביום שישי את החנוכה להדלקתה במוצאי שבת.¹⁹
- במוצאי שבת יש להזדרז ולהתפלל מעריב בהקדם האפשרי כדי שלא יעבור זמן הדלקת הנרות [ומי"מ אין להקדים ולהתפלל לפני צאת הכוכבים הנהוג²⁰]. הנהוג בכל מוצש"ק שלא לעשות מלאכה כלל כשיטת ר"ת ינהג כך גם לגבי נרות חנוכה ולא ידליקם עד זמן זה²⁰. אמנם מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל הדליק מוקדם אפילו שנהג בכל מוצש"ק שלא לעשות מלאכה עד זמן ר"ת²¹.
- יש אומרים שיש להדליק נרות חנוכה ואח"כ להבדיל, ויש אומרים שקודם יבדיל ואח"כ ידליק. וכל הנהוג כאחד מהם יש לו על מי לסמוך ואין לגעור בו²².
- אין לברך 'בורא מאורי האש' על נרות חנוכה לפי שאסור להנות מאור נרות החנוכה²³.

- בערב שבת יש להדליק קודם נרות חנוכה ולאחמ"כ נרות שבת²⁴. ואפילו אם הבעל הוא שמדליק את נרות החנוכה והאשה את נרות השבת יש לעשות כך. אמנם אם הזמן דחוק כגון אם יום שמיני של חנוכה חל בער"ש שהנרות רבים והדלקתם תארך זמן רב, יכולה האשה להדליק את נרות השבת לאחר שהבעל הדליק נר אחד²⁵.
- יכול לברך על הדלקת הנרות כבר מפלג המנחה [כדלעיל], ובתנאי שמיד לאחריהם ידליק את נרות השבת. אך אם מתאחרים להדליק את נרות השבת, אין להקדים מאד את הדלקת נרות החנוכה²⁶.
- לכתחילה יש להזהר ולהתפלל תפילת מנחה קודם הדלקת הנרות²⁷.
- יש להקפיד שיהיה די שמן בחנוכה שידלקו הנרות לכל הפחות חצי שעה לאחר צאת הכוכבים²⁸. לכן, אין להשתמש בנרות הצבעוניים הקטנים המצויים כיום שאינם דולקים זמן רב מספיק²⁹.
- יש להזהר מאד שלא להדליק במקום שע"י פתיחת דלת וכדו' עלולים הנרות לכבות ע"י הרוח³⁰.
- יש הנוהגים לשיר את מזמור 'מעוז צור' בסעודת ליל שבת³¹.

שבת חנוכה

הזלקת הנרות בערב שבת

- צריכים לשים נרות או שמן בכוסיות כדי שידלק לפחות חצי שעה לאחר צאת הכוכבים. ולפחות שאחד מהנרות ידלק בהמשך זמן זה.
- כשאשה טעתה והדליקה נרות שבת קודם שבעלה הדליק נרות חנוכה, והבעל לא קיבל על עצמו עדיין שבת, אין שום בעיה שהבעל ידליק כעת נרות חנוכה. אך כשהאשה מדליקה את נרות החנוכה (כגון שהבעל נסע לאדמו"ר וכדומה), אזי במקרה זה תאמר היא לאדם אחר, שלא קיבל עדיין שבת, להדליק נרות חנוכה בעבורה. הוא יברך "להדליק נר חנוכה" והיא יכולה לברך ברכת "שעשה ניסים".
- ראוי להכין בערב שבת את השמן להדלקת מוצאי שבת, כדי שלא לבזבז זמן מיותר.

- בערב שבת מדליקים קודם נרות חנוכה ולאחר מכן נרות שבת, (כדי לצאת דעת הסוברים שהדלקת נרות שבת כמוה קבלת דיני שבת על המדליק).
- טוב לכתחילה להתפלל מנחה קודם הדלקת נרות חנוכה.
- הרמ"א כתב שמדליקים נרות חנוכה "בעוד היום גדול", אך הראשונים כתבו שצריך להדליק סמוך לשקיעת החמה ולכן נהגו גדולי תורה רבים, וביניהם גדולי ירושלים, הגרי"ז מבריסק, הגרש"ז אוירבך ועוד, להדליק נרות חנוכה 25 דקות לפני השקיעה ולאחר מכן להדליק נרות שבת. (וזה למרות שבכל ערב שבת מדליקים בירושלים נרות 40 דקות לפני השקיעה).
- וישנם המדליקים נרות חנוכה בזמן שמדליקים נרות שבת בכל ערב שבת. אך יזהרו שלא להקדים את הדלקתם לפני פלג המנחה(שהוא כשעה ו-5 דקות לפני השקיעה).

הזלקת הנרות במוצאי שבת

- את דברי הביאור הלכה (בסימן רצ"ג) שכמובן שאין היתר להתפלל במוצ"ש זה מעריב, בזמן שעדיין השבת לא יצאה. וכן, אין גם כל היתר להתפלל מעריב במהירות הבזק (וביחוד לא לפטפט לאחר מכן מחוץ לבית הכנסת...).
- ויש נוהגים להתפלל מעריב כרגיל לפי מנהגם (כזמן רבנו תם או כהחזו"א, וכדומה).

- מדליקים קודם נרות חנוכה ורק לאחר מכן עושים הבדלה. ויש הנוהגים להיפך. וכל אחד יעשה כמנהגו.
- חשוב מאוד: כמובן שהמדליקים נרות חנוכה קודם ההבדלה, צריכים לומר "אתה חוננתנו" בתפילת ערבית (ואם שכח, יאמר: "ברוך המבדיל בין קודש לחול").
- הגאון מוילנה זצ"ל נהג להזדרז להתפלל ערבית בזמן המוקדם האפשרי, כדי שלא יעבור הזמן של "תכלה רגל מן השוק". ואכן, הנוהגים כהגר"א נוהגים להתפלל ערבית בדיוק בזמן ולרוץ, ממש לרוץ, לאחר מכן, כדי להדליק נרות חנוכה. אך חובה לציין

נסיעה לשבת

- בו בזמן החיוב.
- לדעת הגרי"ש אלישיב שליט"א, הנוסע מביתו למשך יום יומיים (כמו לשבת), עליו למנות שליח שידליק עבורו בביתו נר

- הנוסעים מבינם ביום שישי, כדי לשבות במקום אחר, וישבו לביתם רק במוצאי שבת, עליהם להדליק נרות בבית בו ישוהו בשבת. מפני שחיוב זמן הדלקת הנרות נקבע לפי המקום ששוהה

צעילוי נשמת

האשה החשובה
מרת מרים קופמן ע"ה
בת הרה"ח משה לוי ז"ל
נלב"ע ח"י כסלו תשל"א

הר"ר משה ב"ר יצחק לוי ז"ל
נלב"ע ביום שב"ק ב' כסלו תשל"ב
ת.נ.צ.ב.ת.

האשה החשובה
מרת שרה בת ר' יהודה לוי ז"ל
נלב"ע כ"ט מרחשון תשנ"ה

שונה הלכות

שכך ראוי לנהוג. ומסתבר שזה דוקא כשהדבר אפשרי, ויש להיזהר לא להכביד על המארחים ולשהות בביתם ללא רצונם עוד לילה... והערה חשובה נוספת: כשאדם שב לביתו מאוחר בלילה, והוא מדליק בביתו. עליו להדליק בברכה בתוך הבית ולא מחוץ לבית, כדי שבני ביתו יראו את הנרות הדולקים. דין זה הוא מפני שבשעה מאוחרת אין פרסום להדלקה בחוץ, כיון שכבר כלתה רגל מהשוק

● אך לדעת הגר"ש¹ אורבך מדליקים נרות במקום בו התארחו, ובלבד שיישאר שם במשך חצי שעה. ואם נאלץ לעזוב מיד, לא יצא ידי חובתו וצריך להדליק בביתו.

חנוכה. ובבית המארחים ישתתף בנר חנוכה של בעל הבית (כדין "אכסנאי") (או שיכוון להדליק נר חנוכה לפני הזמן שהשליח מדליק עבורו, ואז גם הוא יוכל לברך. אולם רבים וגדולים נחלקו עליו בעוז ופסקו שידליק במקום בו נמצא בו כעת. אמנם יתכן ולספרדים אין לנהוג כן, ישאל כל אחד את רבו בענין זה).

● לדעת ה"חזון איש² צ"ל עדיף להדליק נרות בבית, ולכן צריך להזדרז לעזוב את דירת המארחים ולשוב הביתה. ופעם אומר ה"חזון איש³ שימנו שליח שידליקו לנוסעים נרות בבית. לפי ה"חזון איש⁴, אם רוצים להדליק במקום בו מתארחים (וכגון שהדרך ארוכה וישב לביתו רק לאחר שתכלה רגל מן השוק), צריך לאכול בבית המארחים ארוחה במוצאי שבת, ללון שם בלילה ולאכול שם ארוחת בוקר. (וכך הורה לי הגר"ח קניבסקי,

שיים שנשאר לברך

● אך אם האשה אינה מדליקה נרות בביתה, אלא היא משתתפת בפרוטה בהדלקת הנרות בבית מארחיה לא יכול בעלה לצאת בהדלקה זו ועליו להדליק לבדו או למנות שליח שידליק עבורו בביתו.

● כשהבעל נסע לאדמו"ר וכדומה, והאשה נסעה לבית הוריה או למשפחה אחרת. צריכה האשה להשתתף בפרוטה בהדלקת בעל הבית בו היא מתארחת, או שבעל הבית יקנה לה חלק מהשמן. (ודין נוסף ראוי שהוא יוסיף עוד מעט שמן בכוסיות למענה).

● כשהאשה מדליקה נרות גם עבור בעלה, הנמצא במקום אחר, יוצא הוא בהדלקתה, למרות שהוא נמצא בארץ אחרת (כגון בקבר ר' נחמן באומן), וישנם הפרשי שעות.

מקורות והערות

¹ קובץ "מבית לוי" משם מרן הגר"ש וואזנר. ועיין בס'י תרע"ה בביאור"ל ד"ה אשה מדלקת.
² קובץ "מבית לוי" ופסקי הלכות מרי"א דינר.
³ ס'י תרע"ע ס"א.
⁴ קובץ "מבית לוי" ופסקי הלכות מרי"א דינר.
⁵ שם.
⁶ גדולי ההוראה.
⁷ שעה"צ ס'י תרע"ב ס"ק י"ד וס'י ר"לב סק"ט וביאור"ל ד"ה לבורסקי.
⁸ קובץ "מבית לוי" בשם מרן הגר"ש וואזנר.
⁹ שם. וגדולי ההוראה.
¹⁰ ס'י תרע"ו ס"ה.
¹¹ שם. ועיין בביאור"ל ד"ה כדי להפנות לימין.
¹² בביאור הגר"א שם סק"ו ובי"מעהש רב"י אות ר"מ ומשני"ב שם סק"ט ושעה"צ ס"ק י"ד.
¹³ ס'י תרע"ב מנ"א סק"א ועוד אחרונים.
¹⁴ ס'י תרע"ו משני"ב סק"א. ובמהרש"ל כתב לומר "שלחנא" במילה אחת, וכך נהג מרן החזו"א [שהלכות חג בחג"י פרק י' הערה 6].
¹⁵ במשני"ב שם כתב בשם האחרונים כי יש להגיד לזמן בחיריק ולא בפתח. ובקובץ "מבית לוי" חלק י' כתב בשם היעב"ץ לומר בפתח, ושכן הוא מנהג העולם.
¹⁶ כך פשט המנהג. אף שיש דעות לגבי ברכות "שעשה נסים" ו"שהחיינו", ואכמ"ל.
¹⁷ שו"ת "חקל יצחק" ס'י ג' אות ד'.
¹⁸ ס'י תרע"ו משני"ב ס"ק י"א.
¹⁹ ס'י תרע"א במנ"א ס"ק י"א ושע"ת שם ס"ק י"ג ומשני"ב שם ס"ק מ"ט.
²⁰ ספר "מועד לכל חי" (למהר"ח פאלאג'י) ס'י כ"ז אות ל"ו ובן איש חי ש"א פ"ר וישב אות י"ח.
²¹ ס'י תרע"ו משני"ב סק"ד ושעה"צ שם. [נויעו ב"שונה הלכות" ובשו"ת "רבבות אפרים" או"ח ח"ב ס'י קפ"ב אות ט' מה שדנו בסתירת דברי המשני"ב לגבי ברכת "שהחיינו", ואכמ"ל].
²² ס'י תרע"ו ס"א ובמשני"ב שם. [ועי"ש בשעה"צ מה יעשה אם שכח כל ימי החנוכה ועתה עומד הוא אחר הדלקת יום שמיני].
²³ ס'י תרע"ג בביאור"ל ד"ה הדלקה.
²⁴ ס'י תרע"ו במשני"ב סק"ח.
²⁵ משני"ב שם בשם הפרמ"ג.
²⁶ ספר "חנוכה" מרי"צ כהן פ"ז אות ד' ועי"ש בהערה.
²⁷ קובץ "מבית לוי" חלק י'.
²⁸ ס'י תרע"ט ס"א.
²⁹ בן איש חי פ"ר וישב.
³⁰ ספר "הלכות חג בחג"י פ"ז אות ב'.
³¹ ס'י תרע"ט משני"ב סק"ב. ושעה"צ שם סק"ז כתב הטעם מפני שנראה קצת כתרתי דסתרי.
³² ס'י תרע"ב במשני"ב סק"ב וס'י תרע"ט במשני"ב סק"ב.
³³ ספר "חנוכה" מרי"צ כהן פ"ז אות ח'.
³⁴ ס'י תר"פ ס"א ומשני"ב ושעה"צ שם.
³⁵ שו"ת "מנחת אלעזר" ח"ב ס'י כ"ט.
³⁶ ס'י תרע"ב משני"ב סק"א. ספר "חנוכה" מרי"צ כהן פ"כ אות ב'.
³⁷ עיין בביאור"ל ס'י רצ"ג ד"ה ג' כוכבים.
³⁸ ספר "הלכות חג בחג"י פ"ז אות ו'.
³⁹ ספר "הלכות שלמה" וספר "שלמי מועד". וב"הליכות שלמה" כתוב שגם הורה כך לאחרים.
⁴⁰ ספר "הלכות חג בחג"י פ"ז אות ז'.
⁴¹ ס'י תרפ"א ס"א.

^א לשון הרמב"ם בפ"ד מהלכות חנוכה ה"ב.
^ב ס'י תרע"א ס"א.
^ג שבת כ"ג ע"ב.
^ד ס'י תרע"א ס"ב.
^ה ס'י תרע"א ס"ג.
^ו משני"ב שם סק"ח.
^ז שו"ע שם.
^ח משני"ב שם ס"ק י"ד.
^ט קובץ "מבית לוי" חלק י'.
^י שו"ת "פני מבין" ס'י רכ"ו. ספר "חנוכה" מרי"צ כהן פ"ז אות י"ג.
^{יא} ס'י תרע"א ס"ה. ועי' ביה"ל ד"ה פתח.
^{יב} שם סק"ף ו'.
^{יג} קובץ "מבית לוי" חלק י'. קובץ פסקי הלכות מרי"א הלוי דינר פ"ב אות ח'. ועי"ש בהערה י' שהביא את דברי הריטב"א ואת דברי הפרמ"ג (ס'י תרע"ו משני"ב ס"ק מ"ב) שיש בזה היכר קצת לבני רה"ר.
^{יד} ס'י תרע"א ס"ו ומשני"ב ס"ק כ"ו.
^{טו} פ"ח שם.
^{טז} שו"ע שם.
^{יז} שו"ע שם ס"ז.
^{יח} ס'י תרע"ג ס"ב.
^{יט} משני"ב שם ס"ק כ"ה. עוד הוסיף שם, כמו כן אם הדליק ורואה שהפתילה גרועה ובמהרה יכבו הנרות, חייב לחזור ולהדליק בפתיול אחרות חצי שעה שלא יצא בהדלקה הראשונה. וכן בהדליק שלא היה שמן כשעור. וכן בהדליק ברוח. אבל בהדליק וכבתה א"צ לחזור ולהדליק כשעור חצי שמצטרף להדלקה הראשונה.
^כ שו"ע רמ"א ומשני"ב שם.
^{כא} ס'י תרע"א ס"ח.
^{כב} קובץ "מבית לוי" חלק י'. קובץ פסקי הלכות מרי"א הלוי דינר בשם מרן הגר"ש אלישיב ומרן בעל "ישב הלוי".
^{כג} קובץ "מבית לוי" שם בשם מרן הגר"ש וואזנר. קובץ פסקי הלכות מרי"א הלוי דינר.
^{כד} ס'י תרע"ב ס"א.
^{כה} משני"ב וביאור"ל שם.
^{כו} שו"ת אגרו"מ או"ח ח"ד ס'י ק"א אות ו'. "שבות יצחק" בשם מרן הגר"ש אלישיב.
^{כז} פסקי הלכות מהרי"א דינר.
^{כח} ספר "חנוכה" מרי"צ כהן פ"ג.
^{כט} משני"ב שם.
^ל קובץ "מבית לוי" בשם מרן הגר"ש וואזנר.
^{לא} משני"ב שם.
^{לב} משני"ב סק"ד.
^{לג} שו"ע שם.
^{לד} שעה"צ שם סק"ד.
^{לה} קובץ "מבית לוי".
^{לו} שם משם מרן הגר"ש וואזנר.
^{לז} שו"ע שם.
^{לח} פסקי הלכות מרי"א דינר פ"א אות ב' ועוד.
^{לט} שו"ע שם ס"ב.
^מ שו"ע שם ומשני"ב ס"ק י"א.
^{מא} משני"ב שם.
^{מב} שעה"צ שם ס"ק י"ז.
^{מג} קובץ "מבית לוי".
^{מד} משני"ב שם.
^{מה} שו"ע רמ"א ס"ט.

מקורות להלכות שבת חנוכה

א. שו"ע ומשנה ברורה תרע"ט. ב. משנה ברורה. ג. מועדים וזמנים, לוח ארץ ישראל, פסקי תשובות. ד. משנה ברורה ופוסקים. ה. משנה ברורה. ו. שם. ז. עיין לקמן. ח. שו"ע ומשני"ב. ט. שם. י. מעשה רב, ועוד. יא. הגר"ש אורבך זצ"ל. ובמקרה שעזוב את ביתו לאחר "פגל המנחה", שזה כשעה וחמישה לפני השקיעה, יעיון בפוסקים זמננו. יב. שבות יצחק, קובץ מבקשי תורה. שו"ת אגרו"מ יו"ד ח"ג י"ד. יג-טו. פוסקים. טז-יז. הגר"ש אורבך.

לְעִילָדֵי נְשִׁמַת מרת שושנה חיה בת הר"ר חיים בן אלישר ז"ל נלב"ע י"ט תשרי מרת פרידה ריחה בת מוזל ע"ה נלב"ע כ"ו תשרי

גליון חנוכה-כסלו תשע"ב מופעל "שונה הלכות ת.ד. 9289 פתח-תקוה שונה הלכות